

BOSHLANG‘ICH SINIF MATEMATIKA DARSLARIDA MANTIQIY MASALALARDAN FOYDALANISH

Shoira Habibullayeva Farhod qizi

Guliston davlat universiteti Psixologiya va ijtimoiy fanlar fakulteti

Boshlang‘ich ta‘lim uslubiyoti yo‘nalishi 3-kurs talabasi.

+998932700544. xabibullayevashoira@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12600973>

Annotatsiya. Matematikada mantiqiy fikrlashning muhim asoslaridan biri matematik mantiqdir. Uning ahamiyatiga qaramay, ko‘plab o‘quvchilar matematik mantiq bilan bog‘liq tushunchalarni tushunish bilan kurashadilar. Ushbu maqola boshlang‘ich sinflarda matematik mantiqiy masalalarni hayotga tatbiq etish uchun turli usullardan foydalanishni o‘rganadi va shu bilan mavzuni yanada qiziqarli va o‘quvchilar uchun ochiq qiladi. Tadqiqot o‘quvchilarning matematik mantiqni tushunishi va qadrlashini oshirishga qaratilgan bo‘lib, matematikada ishlash va umumiy yutuqlarga olib keladi.

Kalit so‘zlar: Matematik mantiq, boshqotirma, boshlang‘ich sinflar, jalb qilish, mavjudlik, tushunish, ishlash, yutuq, mantiqiy masalalar.

USE OF LOGICAL PROBLEMS IN ELEMENTARY MATHEMATICS LESSONS

Abstract. One of the important foundations of logical thinking in mathematics is mathematical logic. Despite its importance, many students struggle with understanding concepts related to mathematical logic. This article explores the use of different methods to implement mathematical reasoning problems in elementary grades, thereby making the subject more interesting and accessible to students. Research aims to increase students' understanding and appreciation of mathematical logic, leading to performance and general achievement in mathematics.

Keywords: Mathematical logic, puzzle, elementary grades, engagement, presence, understanding, performance, achievement, logic problems.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЛОГИЧЕСКИХ ЗАДАЧ НА УРОКАХ НАЧАЛЬНОЙ МАТЕМАТИКИ

Аннотация. Одной из важных основ логического мышления в математике является математическая логика. Несмотря на его важность, многие студенты испытывают трудности с пониманием концепций, связанных с математической логикой. В этой статье исследуется использование различных методов для решения задач математического рассуждения в начальных классах, что делает предмет более интересным и доступным для учащихся. Исследования направлены на улучшение понимания и понимания учащимися математической логики, что приводит к повышению успеваемости и общим достижениям по математике.

Ключевые слова: Математическая логика, головоломка, начальные классы, вовлеченность, присутствие, понимание, успеваемость, успеваемость, логические задачи.

Boshlang‘ich sinf matematika darslarida mantiqiy masalalardan foydalanish bolalarning fikrlash qobiliyatini oshirish va matematikaga bo‘lgan qiziqishini kuchaytirish uchun samarali usullardan biridir. Ushbu maqolada mantiqiy masalalarning ahamiyati, ularni darslarga qanday

kiritish mumkinligi va amaliy misollar haqida soʻz yuritiladi. Mantiqiy masalalarning ahamiyati mantiqiy masalalar bolalarning aqliy rivojlanishiga koʻp jihatdan foydali. Ular quyidagi jihatlar boʻyicha muhim hisoblanadi: mantiqiy fikrlashni rivojlantiradi, mantiqiy masalalar bolalarga oʻz fikrlarini aniq va toʻgʻri ifodalashni, mantiqiy bogʻliqliklarni tushunishni oʻrgatadi, muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantiradi, bolalar turli xil yondashuvlar orqali muammolarni yechishga oʻrganadilar, bu esa ularning muammoni hal qilish qobiliyatini yanayam kuchaytiradi. Diqqat va konsentratsiyani oshiradi, mantiqiy masalalar bolalarni diqqatli boʻlishga va muammolarni chuqurroq tahlil qilishga oʻrgatadi.

Matematik masalalar yechish matematika oʻqitishning muhim tarkibiy qismidir. Masalalar yechmasdan matematikani oʻzlashtirishni tasavvur ham etib boʻlmaydi. Matematikada masalalar yechishning nazariyasini amaliyotga tadbiiq qilishning muhim yoʻlidir. Masalalar yechishning boshlangʻich sinflarda oʻrganiladigan u yoki bu nazariy materiallarni oʻzlashtirish jarayonida muhim rolini va oʻquvchilarni fikrlash qobiliyatlarini oʻstirishda muhim roʻl oʻynaydi. Masalalar amaliy ishlar sistemasi asosida tuziladi. Bu degan soʻz har bir yangi tushunchani tarkib toptirish har doim bu tushuncha ahamiyatini tushuntirishga yordam beradigan uning qoʻllanishini talab qiladigan u yoki bu masalani yechish bilan amalga oshadi. Bola maktabdagi mashgʻulotlarning birinchi kunidayoq masala bilan uchrashadi. Oʻquvchilarning qanday hayotiy tajriba va bilimga ega ekanligini aniqlash maqsadida oʻqituvchi oʻquvchiga eng sodda masala orqali murojaat qiladi.

Masalan: "Sening toʻrtta qalaming bor edi, sen yana bitta qalam olding. Sendagi qalamlar nechta boʻldi?" Matematik masalalar oʻquvchilarga matematik tushunchalarni toʻgʻri shakllantirishga, uni oʻrab turgan muhitni chuqurroq anglashga, shu bilan birga masalalar echishga bola tafakkurining rivojlanishiga yordam beradi. Eng asosiylaridan yana biri masalalar echish orqali oʻquvchi toʻrtala arifmetik amal va ularning xossalarini puxta oʻrganadi. Matematika tili rivojlanadi. Qisqasi, masalaga bu nazariya bilan amaliyotni bogʻlovchi muhim bogʻlovchidir.

Bola maktabdagi mashgʻulotlarning birinchi kunidayoq masala bilan uchrashadi.

Oʻquvchilarning qanday hayotiy tajriba va bilimga ega ekanini aniqlash maqsadida oʻqituvchi oʻquvchiga eng sodda masala orqali murojaat qiladi. Masalan: "Sening toʻrtta qalaming bor edi, sen yana bitta qalam olding. Sendagi qalamlar nechta boʻldi?" Matematik masalalar oʻquvchilarga matematik tushunchalarni toʻgʻri shakllantirishga, uni oʻrab turgan muhitni chuqurroq anglashga, shu bilan birga masalalar echishga bola tafakkurining rivojlanishiga yordam beradi. Eng asosiylaridan yana biri masalalar yechish orqali oʻquvchi toʻrtala arifmetik amal va ularning xossalarini puxta oʻrganadi. Matematika tili rivojlanadi. qisqasi, masalaga bu nazariya bilan amaliyotni bogʻlovchi muhim bogʻlovchidir.

Arifmetik amallarning mazmunini amallar orasidagi bogʻlanishlarni amal komponentlari bilan orasidagi ochib berishda, har xil miqdorlar orasidagi bogʻlanishlar bilan tanishishda mos sodda masalalardan foydalaniladi. Sodda masalalar murakkab masalalarni yechish uchun zarur boʻladigan bilimlar malakalarini va koʻnikmalarini tarkib toptirish uchun asos boʻlib xizmat qiladi.

Masalalar bolalarning fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishning foydali vositasi boʻlib odatda oʻz ichiga ayrim bilimlarni oladi. Bu bilimlarni qidirish masala yechuvchidan analiz va sintezga murojaat qilish faktlarni taqqoslash, umumlantirish va hokazolarni talab qiladi.

Bilishning bu usullarni oʻrgatish matematika oʻqitishning muhim maqsadlaridan biri hisoblanadi.

Boshlang'ich sinf matematika darslarida masalalar yechishda o'quvchilarda hisoblash malakalarini o'stirish orqali matnli masalalar yechishdagi qo'llaniladigan pedagogic texnologiyalardan foydalanish maqsadida masalalar to'plamlari, multimedia va grafik vositalarni tayyorlash yo'lga qo'yilsa boshlang'ich matematik ta'lim samaradorligini oshirishda ijobiy natijalar beradi deb hisoblaymiz.

Quyida boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun bir nechta mantiqiy masalalar keltirilgan:

Qatorni to'ldirish: Masala: "3, 6, 9, 12, ..., keyingi son nima bo'ladi?" Yechim: 15. Bu oddiy ketma-ketlik masalasi bolalarga qatorni davom ettirishni o'rgatadi.

Shakllar va ranglar: Masala: "Qizil uchburchak, sariq doira, yashil to'rtburchak.

Keyingi shakl nima bo'ladi?" Yechim: Ushbu masala bolalarga ranglar va shakllarni eslab qolishni o'rgatadi.

Oddiy Muammolar:

Masala: "Ali 3 ta olma va 4 ta nok sotib oldi. Jami qancha meva sotib olgan?" Yechim: 7 ta meva. Bu masala bolalarga qo'shish amali yordamida muammoni hal qilishni o'rgatadi.

Xulosa, mantiqiy masalalar yordamida boshlang'ich sinf o'quvchilarining matematik qobiliyatlarini oshirish mumkin. Ular bolalarga mantiqiy fikrlashni, muammolarni hal qilishni va diqqatni jamlashni o'rgatadi. Shuningdek, bunday masalalar darslarni qiziqarli va interaktiv qilishga yordam beradi. O'qituvchilar bu masalalarni darslarida muntazam ravishda qo'llash orqali bolalarning matematikaga bo'lgan qiziqishini va bilim darajasini oshirishi mumkin.

REFERENCES

1. Prezident Shavkat Mirziyoyev olimlar ilmiy tadqiqot rahbarlari va ishlab chiqarish sektori vakillari bilan uchrashuv. 31.01.2020y.
2. Qayumova, S. (2022). БЎЛАЖАК БОСИЛАНҒИЧ СИНФ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИ TIMSS ХАЛҚАРО БАҲОЛАШ ДАСТУРИ АСОСИДА МЕТОДИК ТАЙЁРГАРЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА МУЛТИМЕДИЯ ВОСИТАЛАРИНИНГ ЎРНИ. *Science and innovation*, 1(B4), 159-162.
3. Shohsanam, K. (2023). THEORETICAL IMPORTANCE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE. *Science and innovation*, 2(Special Issue 3), 159-162.
4. Kayumova, S. T. qizi, Sharipov, S. R., Abdullayev, K. A. ugli, & Nurmatov, I. S. (2023). THE THEORETICAL FOUNDATIONS OF IMPROVING STUDENTS' READING PROFICIENCY BASED ON MODERN TRENDS. *RESEARCH AND EDUCATION*, 2(12), 57-61.
5. To'lqin qizi Kayumova, S., Sharipov, S. R., ugli Abdullayev, K. A., & Nurmatov, I. S. (2023). THE THEORETICAL FOUNDATIONS OF IMPROVING STUDENTS'READING PROFICIENCY BASED ON MODERN TRENDS. *RESEARCH AND EDUCATION*, 2(12), 57-61.
6. Kayumova, S. T. K. (2022). DIFFERENCES BETWEEN PISA AND TIMSS INTERNATIONAL ASSESSMENT PROGRAM. *Academic research in educational sciences*, 3(NUU Conference 2), 753-757.

7. Sh. Kayumova (2023). DIDACTIC PRINCIPLES FOR DEVELOPING NATIVE LANGUAGE AND READING LITERACY OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS. *Science and innovation*, 2 (B9), 57-60. doi: 10.5281/zenodo.8348958
8. Sh. Kayumova (2023). DEVELOPMENT OF STUDENTS' READING LITERACY THROUGH TRIZ PEDAGOGY. *Science and innovation*, 2 (B10), 157-160. doi: 10.5281/zenodo.8433398
9. Qayumova, S. (2022). БЎЛАЖАК БОСИЛАНҒИЧ СИНФ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИ TIMSS ХАЛҚАРО БАҲОЛАШ ДАСТУРИ АСОСИДА МЕТОДИК ТАЙЁРГАРЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА МУЛТИМЕДИЯ ВОСИТАЛАРИНИНГ ЎРНИ. *Science and innovation*, 1(B4), 159-162.
10. Shahriddinova, K. S. (2023). Didactic Features Of Development Of Nature Perception Skills Of Primary School Students. *Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching*, 19, 183-187.
11. Shahriddinova, K. S. (2023). INTRODUCING CHILDREN OF PRIMARY SCHOOL AGE WITH THE WORLD. *American Journal of Applied Science and Technology*, 3(06), 09-14.
12. Shahriddinova K. S. Didactic Features Of Development Of Nature Perception Skills Of Primary School Students //Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching. – 2023. – Т. 19. – С. 183-187.
13. Shahriddinova K. S. INTRODUCING CHILDREN OF PRIMARY SCHOOL AGE WITH THE WORLD //American Journal of Applied Science and Technology. – 2023. – Т. 3. – №. 06. – С. 09-14.
14. Karimova, S. (2022). THE ROLE AND IMPORTANCE OF "NATURAL SCIENCES" IN THE DEVELOPMENT OF UNDERSTANDING OF NATURE IN GENERAL SECONDARY SCHOOLS. *Science and innovation*, 1(B6), 214-218.
15. Karimova S. THE ROLE AND IMPORTANCE OF "NATURAL SCIENCES" IN THE DEVELOPMENT OF UNDERSTANDING OF NATURE IN GENERAL SECONDARY SCHOOLS //Science and innovation. – 2022. – Т. 1. – №. B6. – С. 214-218.
16. Karimova S. CHARACTERISTICS OF NATURAL TEACHING METHODOLOGY //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2021. – Т. 1. – №. 11. – С. 737-740.
17. Karimova, S., & Ashurova, M. (2023). TYPES OF EDUCATION. *Modern Science and Research*, 2(8), 161–163. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/22537>
18. Mamatova, X., Karimova, S., & Turg'unboyeva, M. (2023). EDUCATION IS UPBRINGING, KNOWLEDGE IS SALVATION. *Modern Science and Research*, 2(8), 164–166. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/22538>
19. Mamatova, X. H., Karimova, S., & Mamayusupova, Z. (2023). PEDAGOGICAL ANALYSIS IN THE WORKS OF ALISHER NAVOI. *Modern Science and Research*, 2(9), 5–8. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/23865>

20. Karimova S., Habibullayeva S. THE ESSENCE OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN PEDAGOGY //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 1. – C. 40-44.
21. Karimova Sevara Shaxriddin Qizi. (2023). FORMATION OF NATURE AWARENESS SKILLS OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS. *International Scientific and Current Research Conferences*, 1(01), 43–45. Retrieved from <https://www.orientalpublication.com/index.php/iscrc/article/view/1105>
22. Mamatova H., Karimova S., Mamayusupova Z. PEDAGOGICAL ANALYSIS IN THE WORKS OF ALISHER NAVOI //Modern Science and Research. – 2023. – T. 2. – №. 9. – C. 5-8.
23. Sevara, K., & Maftuna, S. (2024, February). BOSHLANG ‘ICH SINFLARDA ONA TILI DARSLARIGA QO ‘YILGAN ZAMONAVIY TALABLARNING XUSUSIYATI VA AHAMIYAT. In *International conference on multidisciplinary science* (Vol. 2, No. 2, pp. 65-67).
24. Sevara, K., & Mahliyo, X. (2024, February). BOSHLANG‘ICH SINF O‘QUVCHILARIDA MATEMATIK QOBILİYATLARINI RIVOJLANTIRISHDA QO‘LLANILADIGAN METODLAR. In *International conference on multidisciplinary science* (Vol. 2, No. 2, pp. 68-70).
25. Karimova S., Habibullayeva S. BOSHLANG ‘ICH SINF O ‘QUVCHILARINING SAVODXONLIGINI XALQARO BAHOLASH DASTURLARI ASOSIDA OSHIRISH //NEW RENASSAINCE CONFERENCE. – 2024. – T. 1. – №. 3. – C. 229-234.
26. Karimova, S., & Habibullayeva, S. (2024). BOSHLANG ‘ICH SINF O ‘QUVCHILARINI O‘QISH SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISHDA MULTIMEDIYA VOSITALARIDAN FOYDALANISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH. *NRJ*, 1(3), 830-835.
27. Karimova S., Habibullayeva S. THE SIGNIFICANCE AND ITS APPLICATION OF EXHIBITION IN PRIMARY CLASS MATHEMATICS LESSONS //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 5. – C. 1335-1339.